

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Občinske volitve in bančne stranke.

Če gledamo pri nasprotnih strankah vse delo in ves ta ogromni aparat, ki se mrzlično giblje in dela za občinske volitve, se moramo upravičeno vprašati odkod in kakšno je to navdušenje? Ali delajo ti številni »zaupniki« po raznih shodih, sestankih in gostilnah vse iz golega idealizma do stvari, ali so ti ljudje mastno plačani za svoje delo. Gotovo je, da ne delajo iz prepričanja. Prepričanje in vero v stranko rodi le pozitivno delo v korist ljudstvu, tega pa stranke, kolikor časa so bile v občini, niso bile voljne in tudi niso naredile. Zato pa: odkod denar za vso to agitacijo, tisk, volilne glasove itd.? Lastno članstvo teh strank vzdržuje, ker ga ni. Te stranke obstajajo samo iz par voditeljev, ki so obenem voditelji bank. Denar dajejo za njih interese in to so le banke. N. pr. »Jutro« — glasilo mladine — dobiva ogromne vsote, da more kriti svoje številne izdatke. Zakaj ga pa podpira banka? En sam preprost, lahko razumljiv in resničen primer: Ljubljansko ljudstvo je naložilo v mestno hranilnico nad 100 milijonov K svojih prihrankov. Hranilnica da za to letno svojim vlagateljem 4 milijone K obresti, na drugi strani pa naloži denar v banke in nekaj posodi privatnikom. Od tega dobi hranilnica 5 do 6 milijonov K obresti, tako da lahko izplača obresti vlagateljem in da krije upravne stroške. Banke pa denar sposojajo raznim podjetnikom zahtevajo pa celih 16% obresti, to se pravi, da dobe od 100 milijonov 16 milijonov K, od katerih plačajo hranilnici 6 milijonov, drugih 10 milijonov je pa čisti dobiček bank. Dobičku pa odgovarja zguba — to imajo tisti, ki so vložili pred vojno dober denar, danes pa imajo v hranilnici malovreden papir. In vse stranke, ki delajo na to, da dobe banke denar iz mestne hranilnice skoro zaastonj, dobivajo milijonske podpore, da lahko vzdržujejo svoje časopise in razne agitacije. In to so vse stranke razen socialistične. Mladini, starini in klerikalci, vsi so si v tem oziru enaki, vsi delajo le vsak za svojo banko. Boj med njimi je boj med bankami.

Kdor ni slep, bo spregledal in rekel: nikdar več ne bom volil posameznih ljudi, ampak le stranko, katero člani vzdržujejo in pa tudi stalno kontrolirajo. Nam nasprotnih strank ne kontrolira nobeden, ker teh faktično ni, ampak je par ljudi, ki delajo po navodilih bank.

Somišljeniki in pripadniki pa, ki napravijo kako delo za tako stranko, so za to delo vselej plačani in radi tega ne morejo in ne smejo zahtevati, da naj dela stranka to, kar zahtevajo oni, ampak se jim kratkomalo odgovori, da je bil vsak izmed njih plačan in s tem je vsaka kontrola končana.

Iz vsega tega vidimo, da se vsi bloki in zajednice pulijo za večino v občinski

skem zastopu zato, da nalože denar mestne hranilnice v svojo banko, od katere bodo imeli gospodje neprestane koristi.

Takih primerov je še več, in kakor hitro bi bili ti gospodje izvoljeni, bi padli vsi komunalni programi in vsi načrti za rešitev ljubljanskega delavnega ljudstva v vodo — ostali bi samo lačni kapitalistični interesi. Edina stranka, katera si izvoli svoje predstavnike na zborovanju in katerih delo kontrolirajo člani sami, je in ostane socialistična stranka. Zato volilci Ljubljane, pomislite kaj boste volili!

Op. ur.: Banke seveda se ne zadovoljujejo samo s 16% imajo mnogo več. Tudi se ne bavijo z izposojevanjem, raj-

Stavka v tovarni „krščanskega socialista“ g. Pollaka.

Pollakova tovarna je v svojem pobožnem navdušenju za krščanski socializem prisilila svoje delavce da so stopili v stavko. Tiste delavce namreč, ki jim krščanski socializem ne gre v glavo, ker ne morejo verjeti v pravičnost takega »socializma«, ki daje gospodom nebesa že na tej zemlji, delavcem jih pa samo obljublja na onem svetu — po smrti. To stavko je hotela tovarna zlomiti, menda tudi po Kristusovih načelih ki je učil, da je treba nastaviti še desno lice, kadar dobiš po levem. Le da si pobožna tovarna razlaga ta nauk po svoje: če je delavec tepen mora nastaviti še drugo stran, če je pa tepena pobožna tovarna, ji ni treba nastavljati ničesar, ona naj udari kar nazaj, pa ne z roko — s kolom!! Tega krščanskega kola se je delavstvo deloma ustrašilo, posebno ženske. Odkod naj vzamejo pogum, če so bile pa še vselej tepene? Od rojstva do groba žena samo

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

ši vlagajo kapital v trgovino, največ pa v valutne spekulacije. Kakšne dobičke delajo pri tem, tega ne ve nihče, še banke same ne, samo to vedo vsi, da so ti dobički ogromni. Zato se banke tako tepejo med seboj za vloge in zato si hočejo potom političnega vpliva zagotoviti ne le vloge ljubljanske mestne hranilnice, temveč vseh hranilnic, pa tudi drugih zavodov: pokojninskih zavodov, bolniških blagajn, raznih zavarovalnic itd., ki so vse na ta način izgubile pravo vrednost svojega imetja na škodo prizadetega ljudstva. Da se to odpravi, ni nobene druge poti nego javna kontrola: ljudstvo mora sodelovati pri kontroli, ne pa se zanašati na posamezne »zaupanja vredne može«.

hlapčue, čitati ne zna drugega nego debelo tiskane molitvenike, zato nima nikake samostojnosti in zato se da od vsake grožnje ustrašiti: Kaj bo, če ne bom imela zaslužka? Tako daleč seveda revica ni zmožna misliti da bi vedela, da je zaslužek povsod, če so roke pridne in glava bistra ter da Pollak bolj potrebuje nje nego ona Pollaka — seveda, če bi ne bilo — strahu! Može niso tako strahopetni. Niso se ustrašili niti zdaj za zimo, temveč odločno so se postavili za svoje pravice. Zavedajo se svojih pridnih rok in bistre glave, zavedajo se tudi da kapital ni vse! Če je delavstvo združeno, se da tudi brez bank marsikaj doseči, kar misli kapitalist, da je le njegovemu zlatu mogoče! V par dneh je dobila dober zaslužek polovica stavkajočih, jutri pa bodo zaposleni že vsi. Zdaj bo tovarna že spoznala, da potrebuje delavcev bolj nego oni nje!

Vojvodinski jugofašisti za enotno akcijo.

Vse »jugoslovanske nacionalistične organizacije« v Vojvodini so izbrale za svojega častnega predsednika g. Pavla Jurišića, direktoria belgraiskega jugoslovanskega nacionalnega dnevnika »Preporod«. Jugofašisti niso izvolili g. Jurišića za predsednika samo zaradi priznanja na-

cionalističnega dela »Preporoda«, temveč predvsem zaradi enotne akcije jugofašistov v Vojvodini. Delavni razred v Jugoslaviji bo moral vsekakor posvečati kapitalističnim nakanam večjo pažnjo kakor pa jo je do sedaj.

Jugosl. delegacija za orientsko mirovno konferenco.

Našo delegacijo za orientsko mirovno konferenco v Lausanni so že imenovali v Belgradu. Voditelj delegacije je zunanji minister dr. Momčilo Ninčič, kateremu je dodeljen pariški poslanik g. Spalajković

in sofijski poslanik g. Milan Rakić. Delegacija še ni odpotovala, ker je prejela vlada sporočilo da se bo pričela konferenca šele 27. t. m.

Senzacionalne aretacije v Nemčiji.

V Berlinu so aretirali drugega predsednika okrajnega obratnega sveta državne železniške direkcije, Avgusta Bära,

in sicer na podlagi sodnega zapornega povelja. Gre za veleizdaio v prid antanti. Bär je namreč preskrboval antantne ob-

lasti z važnimi poročili. — V Berlinu so aretirali poveljnika prostovoljnih reakcionarnih čet, bivšega poročnika Roßbacha, ker se je v zadnjem času trudil na vse mogoče načine ustanoviti čim več skrivnih organizacij v prid nemškimi reakcionarjem, katerim smrdi sedani režim. —

Berlinska centrala je prejela meseca septembra t. l. 47 milijonov mark podpore.

Nemška socialistična stranka je dobila vpogled v računске zaključke centralne nemške komunistične stranke. Iz računskih zaključkov je razvidno, da je dobila komunistična stranka v mesecu avgustu t. l. 30 milijonov mark podpore iz Moskve, v septembru pa 47½ milijonov mark. Komunistična stranka pa je dobivala od novega leta že mesečne milijonske podpore, ki so znašale običajno okoli 30 milijonov mark. Sovjetska vlada se je zelo trudila z nabiranjem darov za gladujoče v Rusiji. Kaj naj torej rečemo k milijonskim podporam samo nemške komuni-

V Münchnu so aretirali voditelja kmečke stranke, Wigger'a, ker je nagovarjal kmete k oboroženemu uporu proti oblastim. Kmetje naj bi tudi ne oddajali žita kakor je bilo zapovedano. V isti zadevi so aretirali tudi župnika dr. Schwaba.

stične stranke? Znano je namreč, da podpira sovjetska vlada komunistične stranke skoro v vseh evropskih državah z milijoni in milijoni denarja. Toda vključ vsem krčevitim naporom razširiti komunizem v vseh državah, se sovjetski vladi ta nakana ne posreči, to pa zaradi tega, ker postaja delavstvo pametno. Ono namreč ve, da je treba za socialno revolucijo vztrajno delati v vseh štirih organizacijah: politični strokovni, gospodarski in kulturni, ne pa kričati in se udeještvovali s puhljimi frazami.

Atentat na šefa londonske policije.

V Londonu so neznan zlikovci poskusili zastrupiti šefa londonske policije, W. Horwooda, katerega pa so navzoči zdravniki rešili gotove smrti ter ga prepeljali v bolnico. Vendar pa je njegovo stanje še vedno zelo opasno. Šef policije,

sir Horwood je prejel po pošti čokolado, ki pa je bila zastrupljena. Policija marljivo išče neznan zločinca. Kakor poročajo listi, gre za politični atentat, od strani irskih republikancev.

+ Stanje sodnij v Vojvodini je obupno. Sodnije bodo najbrž prenehale delovati, ker zapuščajo sodniki svoje službe. Kako se minister za pravosodje zanima za sodnije, je razvidno iz dejstva, da nimajo sodnije na razpolago pisarniškega materiala, tudi drv nimajo več!

+ Socialistična vlada na Saškem. Načelstvo socialistične stranke na Saškem je sklenilo, da bo s pomočjo komunistov sestavilo socialistično vlado.

+ Na Bavarskem grozi nevarnost vstaje nacionalistov. Domačim nacionalistom bi morali priti na pomoč tudi avstrijski. Socialistični poslanci so radi tega intervenirali pri ministrskem predsedstvu. — Adolf Hitler, avnateli Kuppovih tovarnen je dal baje nacionalistom 13 milijonov mark na razpolago.

+ Komisija Društva narodov za duševno sodelovanje je poslala vseučiliščem, akademijam in znanstvenim društvom vseh dežel proglas v prid avstrijskim duševnim delavcem in duševnega življenja v Avstriji. Ta poziv je posledica resolucije, ki jo je komisija sprejela 1. avgusta 1922.

+ Ameriška »Prosveta« poroča, da so v Kansas City organizirali »Zvezo katoliških trgovcev«. Trgovina se mora vrniti k Bogu in k božjim zapovedim, je svečano geslo voditeljev, ki so organizirali »Christian Business Men's Federation«. Provizorična pravila organizacije predpisujejo med drugim sledeče: Trgovina mora temeljiti na zlati zapovedi: Ne stori drugim, česar ne želiš, da bi drugi storili tebi. — Vse kupčije se imajo vršiti po božjih zapovedih. — Na vsaki seji organizacije mora biti rezerviran prazen stol za nevidnega gosta Jezusa Kristusa, ki se mora smatrati kot vrhovni vodja organizacije in poslovodja našega dela. — V vseh dvomljivih zadevah je treba moliti in se vprašati v duhu: Kaj bi Kristus storil na mojem mestu. — Kaj mislite, čemu vse to? Mar zato, ker čutijo potrebo po Kristusu in njegovem nauku?

Kaj še! Za večji dobiček jim gre, drugače bi prepustili trgovino zadružništvu, pri katerem ostane dobiček last zadržuge, ne pa posameznega trgovca. S svojim »katoliškim« društvom se bodo le pred katoličani bahali da jim bodo ti boli zaupali, za njih hrbtom bodo pa delali velekupčjo v zvezi z židovskimi in drugimi trgovci, kajti kapital je brezverski. Židje! Poupirajte Žide! Katoličani! Podpirajte katoličane! Slovenci! Podpirajte Slovence! Le svoje pameti nikar ne poslušajte, ki vam pravi da se izobrazite in podpirajte sebe, drug drugega, skupnost!...

Dnevne vesti.

Ne udajte se komodnosti! Opazili smo, da nekateri naši čitatelji ne čitajo uvodnikov, češ, da so jim predolgi. Res je, da človek lažje prečita kratke notice, res je pa tudi, da se marsikaj sploh ne da povedati v kratkem in da je zato nujno treba, da se naši delavci navadijo vztrajati tudi pri daljših člankih. Kdor bo začel čitati tudi uvodnike, se bo kmalu navadil nanje, pa se mu ne bodo zdeli več predolgi. Da bi kdo ne imel časa — proti temu se moramo odločno boriti! Za svojo izobrazbo si moraš čas vzeti, pa čeprav bi ga imel vzeti na račun spanja. »Naprej« je tako maren, da ga mora vsak vsega prečitati vsak dan. Kdor tega ne zmore ne bo nič vedel, kdor pa nič ne ve, ne bo mogel ničesar izboljšati! Povsod velja to, najbolj pa v politiki!

S 1. januarjem 1923 bodo otvorili v Čakovcu šolo, v kateri se bodo odgajale sestre za pobijanje trahoma. Interesentije se opozarjajo na razpis v »Uradnem Listu«.

Gozdar ustrelil dečka. Gozdar Skusić v Podsusedu je streljal v soboto na nekoga 11letnega dečka in ga zadel, da je obležal na mestu mrtev. Skusić je bil mnenja, da mu je fantič drva kradel.

Učitelj streljal na šolskega nadzornika. Zgodilo se je to v Danilov gradu. Uči-

telj in nadzornik sta se spela in med prepirom je učitelj potegnil samokres ter oddal par strelcev proti nadzorniku, katerega pa ni zadel. Nasilnega učitelja so seveda takoj zaprli.

V okolici Karlovca je bilo zadnje mesece izvršenih več roparskih napadov. Razbojniki so navadno čakali na kmete, ki so se vračali s sejmov in jih oropali. Orožniki so začetkom novembra prijeli tri sumljive potnike na postaji v Karlovcu, ki so priznali, da so izvršili več roparskih napadov.

V Sarajevu je elektrotehnik Štefan Zelenika iznašel posebno pripravo, ki bo onemogočala tatvino električnih žarnic. Z žarnico je spojen zvonec, ki zazvoni, kadar se žarnica odvijje, tudi takrat, kadar ne gori.

V najjužnejšem delu naše države, v Gjerzieliji, je bil pred tednom dni prejel silen potres, ki je trajal 2 sekundi.

Radi dolgov je pobegnil na Ogrsko Josip Tonji, ugleden trgovec v Stari Kanži. Dognano je da je pobegnil na Ogrsko in zapustil preko milijon kron dolga. Njegovo hišo v Stari Kanži, ki je vredna 400.000 kron, so zaplenili, da pokrijejo del dolgova.

Potres v daljavi je ugotovilo 11. t. m. opazovališče za potresne pojave v Florenci. Potres je moral biti katastrofalen in je bil najbrž v Ameriki ali blizu nje.

V Londonu so ustanovili velik ameriško-angleški sindikat za organizacijo zračne službe med Londonom in New-Yorkom.

Ljubljana.

Pozor, vojni invalidi, vdove in sirote! V nedeljo, dne 19. t. m. se bo vršil v gostilni Mrak na Rimski cesti sestanek vojni invalidov, vdov in sirot. Na dnevnem redu je poročilo glede protestnega shoda, ki bi se bil moral vršiti med medzavezniškim invalidskim kongresom v Ljubljani. Ker gre za korist ljubljanskih invalidov, vdov in sirot, je polnoštevilna udeležba zelo zaželjena.

Zvižganje v »Zvezdi«. V nedeljo, dne 12. t. m. se je pritepla h godbi v »Zvezdi« truma akademikov, ki je z zvižganjem in vpitjem motila užitek godbe občinstvu. Med odmorom je človek zvedel, da so hoteli ogorčeni akademiki v spomin na mrtve in druge lunake v neodrešeni domovini (?) onemogočiti proizvajanje del tuih skladateljev. Povsem izgleda, da imajo akademiki že tudi polne želodce, kadar igrajo patriotične komade. Zakaj potem razne interpelacije vsem strankam za izboljšanje njih razmer? Ali še ni dovolj patriotizma? In fašizem ne bo rešil rojakov na severu in jugu...

Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo opozarja, da se bo vršila prihodnja javna odborova seja v sredo, dne 15. novembra 1922 ob 20. v veliki dvorani »Mestnega doma«. Društvena pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. informacije Sv. Petra cesta števil. 12. pritično, desno.

Podpore za slepe! Odbor podpornega društva slepih v Ljubljani Wolf, ul. 12 je dovolil na svoji 24. red. seji dne 5. novembra svojim rednim članom božične ali novoletne podpore. Prosilce pozivamo, da vložijo tozadevne pismene prošnje predsedništvu, in sicer najkasneje do 30. novembra t. l. Obenem vabimo vse redne člane ki so vzadnjem času spremenili svoje stanovanje, da nemudoma javijo svoj naslov. Prosimo tudi kar najvljudneje vse naše podporne člane, to je one, ki so leta 1921 darovali našemu društvu nad

20 K, da bi blagohotno poslali tudi za l. 1922 svojo članarino, ki znaša samo 10 Din. Tudi vso široko javnost vljudno prosimo, da lajša bedo najbednejšim, to je slepim! Milodare sprejema hvaležno podporno društvo slepih v Ljubljani, Wolfovaulica 12.

Imena novih ulic v Ljubljani. Da se da vsakomur prilika, sodelovati pri odločitvi imen novih ulic, vabi mestni magistrat občinstvo, da mu izrazi svoje tožadnevne želje. Pismene predloge je vložiti v vložišču mestnega magistrata.

Celje.

Na naslov »Organizatorja«. Dne 3. t. m. sem prejel 1. številko »Organizatorja«, ki pravi, da je stanovsko glasilo privatnih nameščencev za Slovenijo z sediščem v Ljubljani. Kako ste prišli do mojega naslova, ne vem. Kako ste si dovolili vsiliti mi list, katerega ne poznam? Čudno pa se mi vendar zdi, kako pridete do tega, da se hočete šaliti z mano, kajti ako ste dobili moj naslov, ste morali gotovo tudi zvedeti, da nisem za tak bav-bav, ki ga opažam v tem Vašem pokretu. Veselje zakaj se Vam upam to reči? Ako se sramujete Vi delavstva, dočim ste tudi sami delavci (razlika je le ta, da ste manj zavedni), se tudi tem bolj jaz Vas sramujem, ker ne maram biti v vrstah tistih, ki so v odločilnem trenutku proti samim sebi neodkriti in celo nezapljivi. To pa radi tega, ker ne poznate tistega dela, ki ga je delavstvo že izvršilo in bi Vam končno edino lahko priporočal, če hočete kaj doseči z Vašo organizacijo in zboljšati svoj obupni položaj, da se od delavstva naučite tega, česar se Vi ne veste in česar se Vi ne zavedate. Iz navedenih razlogov upam, da sem se dovolj opravičil in me boste tudi razumeli, da ne maram Vašega lista, kajti zvest hočem ostati tistim, ki boljše poznajo organizacijo in ki se ne boje pokazati svoje barve v odločilnem trenutku. Čitajte strokovno glasilo »Delavec«, pa se boste mnogo naučili, mogoče pridete končno do tistega prepričanja, kakor sem jaz. — To torej v izjavo naslovne listu. **Rudolf Čebular**, privatni nameščenec.

Maribor.

Slikarska kolektivna razstava prof. Antona Gvajca traja do štetega 16. novembra. Vstopnina 2 Din. Razstava se nahaja v slavnostnem prostoru moškega učiteljskega. Sodrugom priporočamo, da si ogledajo to zanimivo razstavo, o kateri bomo še na kratko poročali.

Koncert Zikovega kvarteta je uspel preko vseh pričakovanj. Četvorica prikljubljenih umetnikov se je povrnila s turneje po tujini dozorela, kakor bi si ne mogli misliti niti tisti, ki so že od vsega početka vedeli, kakšna sila tiči v naših Zikovcih. Tudi občinstvo se je s posepom dobro izkazalo, tako celo, da ga je moralo radi premajhne dvorane dvakrat več oditi. O koncertu samem bomo še podrobneje spregovorili. Opozarjamo že danes, da se bo začetkom decembra vršil v Mariboru še en koncert Zikovega kvarteta. Zikovci so odšli na koncertno turnejo v Ptuj (10. t. m.), v Krško (11.), na Vrhniko (12.), Kočevje (14.), Novo mesto (15.), Zagreb (16.) itd.

Mestni magistrat razglasa, da je dobil iz Češkoslovaške krog 20.000 m zimskega blaga za razprodajo med manj premožno prebivalstvo in sicer eno vrsto po 60 Din, drugo po 48 Din za meter s pribitkom tovornih stroškov. Vzorca so na vpogled na mestnem magistratu, soba št. 11, prodajala ga bo pa Ljudska

preskrbovalnica na Gosposki ulici 20 proti potrdilu mestnega magistrata, da rabi kupovalec blago res zase oz. za svojo družino.

V gledališču igrajo v torek 14. t. m. »Dneve našega življenja« za abonma B. **Hrvaški pevski zbor »Lisinski«** nastopi 19. t. m. na koncertu pod okriljem Glasbene matice.

Irgoličeva afera se je končala tako, da doktor svojega dolga Mestni hranilnici (3 milijone kron) ne bo plačal, ker jih »nima«. Oškodovana pa je občina, ki za ta dolg jamči. To se pravi, da gre škoda vendarle na račun davkoplačevalcev. Takšne so posledice brezvestnega policajdemokratskega režima, ki nastavlja pri takšnih zavodih (v Ljubljani je bilo isto) svoje privržence preko vseh zakonitih volitev. To so obenem posledice premajhne kontrole s strani občine same.

Moderno čokoladno tovarno otvori neki podjetnik januarja meseca v Mariboru.

Trgovski gremij je sprejel kolektivno pogodbo s trgovskimi nameščenci, ki določa v prvih točkah minimalne plače za razne službene dobe, in sicer: od 1.—4. leta mesečnih 2400—4000 K, od 5.—8. leta 4500—6000 K, od 9.—12. leta 6500—7500 kron. Poročeni dobe 2% več. Po dvanajstem službenem letu dobi nameščenec vsako drugo leto 200 K mesečno več, in sicer petkrat. Trgovski pomožni delavci, ki jih ne varuje kaka druga pogodba, dobe pod 18. letom 400—600 K tedenske plače, po 18. letu 610—1000 K. Poleg tega jim gre na koncu vsakega službenega leta pri isti tvrdki 10 dni plačanega dopusta, po petih službenih letih 14 dni, po 10. letih 21 dni. Blago in živlenske potrebščine, ki jih rabi nameščenec zase in za svojo družino, dobi po lastni ceni. Službene pogodbe morajo biti v vsakem slučaju sestavljene pisмено in se ravnati po določbah kolektivne pogodbe. Drugačne pogodbe ne veljajo. Glede delavnega časa in zaupnikov veljajo obstoječe zakonske določbe. Spore rešuje razsodišče, v katerega volita obe stranki po 5 zastopnikov, ti pa nepristranskega predsednika. Če razsodišče ne doseže sporazuma, razreši spor okrajno sodišče v Mariboru. Zvišanje ali znižanje plač treba naznaniti 14 dni prej, predno stopi v veljavo in to le tedaj če so se cene zvišale ali znižale za najmanj 20%. Temelj tvori živilski tarif za občino Maribor od 1. oktobra t. l. Pogodba velja od 1. oktobra t. l. eno leto in potem, če se ne prekliče 14 dni prej, še nadaljnje leto. Če se ta pogodba razveljavi se mora sestaviti nova. Bolniško blagajno in dohodninski davek plačuje delodajalec. Zahteve, ki niso vsebovane v tej pogodbi, n. pr. 13. mesec, plačevanje vajencev itd., za šefa niso obvezne.

Dopisi.

Trbovlje. K dopisu iz Trbovelj, objavljenim v 251. številki »Napreja« bi pripomnili še sledeče. V osrednji delavnici, kjer nas je zaposlenih okoli 160 delavcev, imamo nastavljenih kar 16 neproduktivnih ljudi, za katere moramo mi delati. Ni čudno, da je potem delo drago, ker mora vsakih 10 delavcev delati še za enega, ki nič ne dela, temveč samo priganja, zmerja in kaznuje. Pred par leti nas je bilo zaposlenih isto število delavcev, pa smo imeli samo dva paznika, med sedanjimi 16 je torej precej nepotrebnih in nezmožnih. Večinoma je treba delati vse po risbah gosp. Pavliča, ki so tako napravljene, da je treba vsako de-

lo popravljati ali pa zavreči. Zgodilo se je pred kratkim, da so napravili po risbah g. tehniko kolena za vodovod, ki so jih morali potem zavreči, ker niso bila za rabo. Priporočljivo bi bilo, da bi se brigal najprej za svoje delo, ne pa se vtikal v stvari, ki se ga ne tičejo. — Gen. ravnateljstvo pa pozivljamo, da posveti osrednji delavnici več pažnje, da se go-spodje pri meznih gibanjih ne bodo mogli izovarjati, da imajo zgubo ter delavskim zahtevam ne morejo ugoditi, ker delavci premalo delajo. To ni krivda delavcev, temveč ljudi, ki so nastavljeni v škodo podjetju in delavstvu. — Vemo, da resnica v oči bode, treba pa jo je odkriti, zlasti še tam, kjer jo hočejo prikriti z grožnjo s sodnijo.

Letno poročilo Lloydovega registra kaže, da kriza v gradnji ladij v letošnjem letu ne pomenja, temveč se očividno še stopnjuje in se veča. Utemeljujejo jo s slabimi političnimi in gospodarskimi razmerami, z razdrapano valuto in vsakojakimi težkočami v mednarodni trgovini.

Tabela nam jasno predočuje to krizo, in sicer so zgradili v tonah:

leta	parnikov	jadrenic	skupaj
1913/14	2,014.397	5.788	2,020.185
1914/15	1,298.827	5.796	1,295.623
1915/16	789.688	521	790.209
1916/17	1,371.915	4.210	1,376.125
1917/18	2,522.007	16.517	2,569.124
1918/19	3,760.806	40.415	3,801.221
1919/20	4,186.882	66.641	4,253.523
1920/21	3,229.188	15.943	3,245.131
1921/22	2,517.513	6.479	2,523.992

Skupna svetovna trgovska mornarica je imela koncem junija 1922 27.231.129 ton. Od teh odpade na Anglijo 13.724.562 ton, t. j. malo manj ko polovica vsega svetovnega brodograja je v rokah Anglije.

Rešitelj-krompir. Kdo more biti danes brez njega? Pri pomanjkanju moke nam nadomešča kruh in močnata jedila, nadomestuje nam lahko milo, rižev škrob, meso, jajca, sploh vse. In vendar ne zasluži krompir take slave; kdor se hrani po večini s krompirjem, je slabo prehranjen, potrebuje ga vedno večje množine in je podvržen mnogim boleznim. Dr. Döllner je opisal že l. 1915. bolezen, ki nastane po prevelikem uživanju krompirja in se kaže v nabuhlem životu in bledem obrazu. Krompir, ki ga uživamo poleg druge zelenjave, dobro zabeljene ali z mesom ne vpliva tako slabo. Krompir ima celotnega pepela 37,7%, spinača 147,8%, glavata solata 183,3%. To pove dosti. Preveliko uživanje krompirja škoduje posebno ljudem, ki so v dobi, ko se oblikuje telo, in pri ljudeh, ki pridejo premalo na zrak. To so dognali pri kmetih na Poljskem, ki ne odpirajo radi okenj in pri tovarniških delavcih na Nemškem. Tudi pri nas pri marsikom. Mnogokrat kopljejo pozni krompir, ko še ni prav dozorel. Ako leži par dni doma, postane mehak in ima slab okus. Pa ga moramo jesti, ker je zdravejša zelenjava veliko dražja. Marsikdo oboli radi slabega krompirja, čeprav potem rad vsak vpije, da je krivo sadje, katerega pa oboleli niti jedel ni.

= **Vrednost denarja.** V Curlhu velja 100 naših kron 2,25 švicarskih frankov.

= **Šef sovietske nacionalne banke** v Moskvi, Sheiman, je ponudil profesorju narodnega gospodarstva v Stockholmu, Gustavu Gasselu mesto ravnatelja ruske državne banke. Ruske finance bodo imeli v rokah torej inozemci.

= **Tobačno tovarno v Podgorici** nameravajo obnoviti. Med vojno je bila popolnoma opustošena. Za Črno goro ima velik pomen, kajti zaposlila bo precej siromošnega, brezposelnega ljudstva. Črnogorski tobak je po svoji kakovosti enak najboljšemu hercegovskemu.

Iz dnevnika † Josipa Cvelbaria.

(Dalje.)

8. septembra 1915.

Judenburg.

Spomni se, Tone kako je nama bilo lani tega dne — jaz se spominjam in mi težko dene: navsezgodaj zjutraj sva šla na Trško goro na žegnanje; dobre volje sva bila, ko sva gazila roso čez travnike in prah po cesti pod Vinim vrhom. Takrat sem bil še mlad in neumen — in radi tega mi je bilo tako težko — ko sva se zvečer vračala domov. No, pa je bilo vendar samo tisti večer — ali se spominjaš naslednjega jutra? Tisto lepo dolenško jutro, ko gleda z drevia prva jesen ko diha iz tal tista sladka utrulenost nature, ko cvete resa najbohotnejše moja sladka resa. Še danes mi žari pred dušo tisti široki breg, ves violičast od nje, kdo bi je ne trgjal? — In sva natrgala bohotna šopa in sva šla z odpustki v kloster k Liči in Tili. Bila je naivna neumnost mladega človeka — in ravno to je tako lepo spomin na to... To je žar preteklosti v meni danes, dokler ne stoni k meni trpka sedanjost; popoldne se začno skušnje — menda pač zadnje — praktične za kadete. Pravzaprav mi ni nič, le sitna je, kot je slednja skušnja in nič nimamo prostega, veninven neprestano vrvenje in poganjanje.

12. septembra 1915.

Judovo. Brandwald, 1300.

Šesta ura zjutraj.

Človek, ki ti ni nič, manj ko žebelj na podplatu, je vedno s tabo kot prstan na prstancu tvoje levice.

Iz strok. gibanja.

Seja centralnega odbora osrednjega društva kovinariev se bo vršila jutri, v torek zvečer takoj po delu. — Odbor.

Čevljarska zadruga. V nedeljo, dne 12. t. m. se je ustanovila čevljarska zadruga v Ljubljani. Več bomo še poročali.

Ljuba mu je misel nate kakor pogled no svetu, veliko niegovo koprnenje do tebi kakor koprnenje po ljubezni v njegovi duši.

S tabo je, ko gredo polnočne zvezde preko zenita — kakor je mir in svetloba med zvezdami bi mu lahko sijale tvoje oči v dušo. Ne bilo bi mu kakor psalmistu.

»Zvezde beže čez visoko polnoč, tihe, zlate — škoda, duh, zate, kam blodiš obupajoč?«

Ob zarji se podtika ob kamenie in korenine gredoč v breg — kako bi mu bila lahko noga lahka in skočna, kakor tudi je pot neznosna.

Dobro jutro plavooka.

Iz dolin se dvigalo megle, čez gore vihraio oblaki od severa v diviem begu na Dolenisko — on čepi na visokem, mrzlem grebenu, ki mu je sosed ves snežen, gleda napeto za nasprotnika in se spominja tebe, ki ti ni vreden niti toliko kakor žebelj na podplatu.

14. septembra 1915.

Judenburg.

Med stene naše kasarne je zablodila lepa vesela vest, da nas pošljejo, ko postanemo kadetaspiranti v Gradec ali sploh kam od tod za štiri tedne v šolo še.

15. septembra 1915.

Judovo.

O Valent.

Prijateli kai počneš?

Kai gori to pred menoi, pred mojo dušo, ta plamen?

Tvoj umirajoči, krvavi pogled: »Čakaj, sedaj si ti na vrsti, Jože.«

To si ti, moj Valent.

Turk Jože je bil ranjen 4. septembra tam, kjer je Valent padel. (Dalje prih.)

Kemičnim delavcem v Šoštanju. Vaš dopis ne odgovaria resnici v polnem obsegu glede razpada vaše podružnice. Centralni odbor kemičnih delavcev ni popolnoma nič kriv vašega životarenja in razpadanja v vaši pretekli stanovski organizaciji temveč ste bili in ste še krivi le vi sami, ker ste na vsakem vašem občnem

zboru volili vedno ene in iste odbornike oziroma zaupnike, ki so vkljub večkratnim opominom od centralnega vodstva upoštevali vedno le alkohol, namesto dolžnosti do organizacije. To se lahko vedno in jasno dokaže. Tol'ko za danes. — Sedaj pa sodruži in sodružice v kemični tovarni v Šoštanju! V petek po delu se bo vršil vaš strokovni shod (prostor boste že sami pripravili) in na shodu boste lahko izvolili pripravljalni odbor, ki bo opravljal svoje dolžnosti v treznosti in po volji razredne zavednosti. Zdravo! — Za Osrednji dbor kemičnih delavcev Rejc Valentin, tajnik.

Vestnik Svobode.

Vabimo vse člane »Svobode«, da se udeležev sredo 15. t. m. ob 7. zvečer v upravi »Napreja« čalnega večera. Pri tej priliki se bo razvila diskusija: Ali je organizacija abstinentov potrebna? — Predsednik.

Odborova seja ljubljanske »Svobode« se bo vršila v torek, 14. t. m. ob 7. zvečer v centralnem tajništvu.

NAROČNIKI. POŠLJITE NAROČNINO!

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, FRANCISKANSKA ULICA STEV. 6

REGISTROVANA ZADRUGA / OMEJENO ZAVEZO

TISKOVINE ZA SOLE, ŽUPANSTVA IN URADE. NAJMODERNEJSE PLAKATE IN VABILA
.. ZA SHODE IN VESELICE ..

LETNE ZAKLJUČKE

NAJMODERNEJŠA UREDBA ZA TISKANJE CASOPISOV, KNJIG, BROSUR ITD.

STEREOTIPIJA. LITOGRAFIJA.

Največja izbira
različnih pletenin, majic nogavic
in rokavic pri tvrdki
A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Tovarna JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Maribor
Gosposka ul. 38

Novomesto
Glavni trg

Kočevje
št. 39.

Barva vsakovrstno --
----- blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolika ovratnike, zape-
sinice in srajce.

Podružnice:

BLUZE,

spodnja krila, predpasniki, stezniki
najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Pridobivajte naročnike!

Kreditni zavod za trgovino in industrijo,

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 50.
v lastnem poslopiju.

Brojavní naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Telefon št. 40 in 457.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.